

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Корепанова Олексія Сергійовича

на тему: «Методологічні засади статистичного забезпечення управління

розвитком «розумних» сталих міст в Україні»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук

за спеціальністю 08.00.10 – статистика

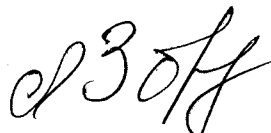
1. Актуальність теми дослідження

Стрімка урбанізація світу має великий вплив на те, якою стане в майбутньому доля людства. Однією з характерних тенденцій, які визначають майбутнє, виділяють зростання значення міст і їх впливу на соціально-економічні процеси. У сучасному світі при високому рівні урбанізації в більшій мірі акцентується увага на проблемах розумного і сталого міського планування, яке лежить в основі розробки і реалізації концепції «розумне місто». Кожне місто унікальне і потребує розвитку з урахуванням локальних пріоритетів, історії, культури, географічного положення, розміру і економіки (останнє за списком, але не за важливістю). Занепокоєння екологічною ситуацією в світі, урбанізація та технологічний розвиток разом зумовили нагальну потребу та можливість переосмислення того, як ми будуємо та як управляємо нашими містами. Тематика «розумних» міст носить глобальний характер і не може бути реалізована силами одного міста або однієї країни. Ця тематика повинна бути розглянута як з точки зору глобальної постановки дослідження завдання, так і з точки зору її локальної реалізації.

Сучасні програми розробки і впровадження рішень для «розумного» міста орієнтовані, в першу чергу, на інтереси і потреби населення. Вирішальна роль належить інформаційно-комунікаційним технологіям (ІКТ) завдяки підвищенню ефективності розвитку різних секторів економіки та сприянню таким інноваціям, як інтелектуальні транспортні системи, «розумне» водокористування, «розумна» енергетика, «розумне» управління відходами

Вх. № 94 від 06.12.2018р.

Вашій секретар Зоріша О.А.

тощо. Включення «розумних» технологій в існуюче місто або ж розвиток «розумного» стійкого міста з самого початку становить складну задачу. Для вирішення цього завдання потрібна тісна співпраця і комплексний процес прийняття рішень.

В цьому контексті створення статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні є важливим завданням економічної науки взагалі і статистики зокрема.

Слід зазначити, що для сучасної статистичної науки забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст – це відносно новий об'єкт дослідження.

За останні роки в Україні вже багато міст активно працюють в напрямку побудови «розумних» міст і починають зі збору та відкриття своїх даних. Але просто зібрати дані і зробити їх публічними не достатньо для поліпшення системи управління містом, інформованого прийняття рішень та перетворення міста на «розумне». Розкриття проблеми використання великих даних в офіційній статистиці та визначення програмно-методологічних й організаційних засад застосування джерел великих даних для формування інформаційної бази розвитку «розумних» сталих міст дозволяє виділити напрями потенційного використання великих даних в різних соціально-економічних секторах у відповідності з потребами різних рівнів управління.

Таким чином, можна стверджувати, що тема дисертаційної роботи **Корепанова Олексія Сергійовича** на тему: «**Методологічні засади статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні**» є достатньо актуальною.

Актуальність теми роботи також підтверджується її зв'язком із комплексною науково-дослідною темою кафедри статистики Національної академії статистики, обліку та аудиту – «Розробка статистичного забезпечення для дослідження соціально-економічного розвитку регіонів України в сучасних умовах» (номер державної реєстрації 0113U005980), де автору належить

розроблення теоретико-методологічних засад оцінювання диференціації регіонів України за рівнем розвитку інформаційного суспільства.

Також у межах наукової теми кафедри управління та адміністрування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Розробка інструментарію реалізації стратегії смарт-спеціалізації у Харківському регіоні» (номер державної реєстрації 0117U004967) автором удосконаленні методологічні підходи до формування інформаційної моделі «розумного» сталого міста.

Окрім цього автором, у межах наукової теми «Чинники та передумови соціально-економічного розвитку України: просторовий, організаційно-адміністративний та ціннісний виміри» (номер державної реєстрації 0117U004823) кафедри управління та адміністрування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, обґрунтовані теоретико-методологічні засади статистичного забезпечення управління сталим розвитком територіальних громад в Україні.

Це також свідчить про важливість, своєчасність і актуальність представленої дисертаційної роботи.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Дисертація Корепанова О. С. відзначається змістовністю, логічно ув'язаною структурною схемою побудови і викладення матеріалу. Робота включає п'ять розділів, в яких послідовно розкривається досліджувана проблема з боку теоретичних основ статистичного вивчення «розумних» сталих міст; формування системи метаданих для забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст; використання великих даних для статистичного забезпечення розвитку «розумних» сталих міст; обґрунтування системи індикаторів розвитку «розумних» сталих міст в Україні, а також статистичного оцінювання готовності громад України до впровадження концепції «розумності». Це дозволило автору реалізувати поставлену в роботі мету

дослідження, а саме: розроблення концепції та обґрунтування теоретико-методологічних засад статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні, що обумовлено широким запровадженням ІКТ та інформатизацією суспільства.

Теоретико-методологічна складова дисертації Корепанова О. С. містить науково-обґрунтовані висновки щодо формування методологічних засад статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст України.

Наукова новизна результатів роботи визначається сукупністю наукових положень, висновків і рекомендацій теоретико-методологічного і практичного характеру, спрямованих на вирішення проблеми розроблення теоретико-методологічних засад та статистичного інструментарію забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні, вдосконалення статистичного забезпечення управлінських рішень щодо ефективного впровадження ІКТ на регіональному та місцевому рівнях. А саме: побудовано концептуальну модель статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст, що базується на інтегрованій системі функціонування міста і містить шість складових: «розумні» люди, «розумне» життя, «розумна» мобільність, «розумне» навколишнє середовище, «розумне» управління, «розумна» економіка. Це надало змогу визначити систему індикаторів «розумності» міст і громад відповідно до потреб муніципального управління (с. 75–79, 96, 349–352).

Автором розроблено систему статистичних показників оцінювання «розумного» сталого міського розвитку на основі побудованої системи метаданих інформаційної моделі управління розвитком «розумних» сталих міст (с. 114–123, 134–138), яка передбачає використання міжнародних стандартів стратегічного та процесного рівнів, а також міжнародних класифікацій, що забезпечило сумісність міських систем і надало можливість їх взаємодії та інтеграції;

Автором розроблено методологічні засади оцінювання готовності громад України до імплементації концепції «розумності» на основі диференціації регіонів України за рівнем розвитку інформаційного суспільства шляхом адаптації міжнародної методики розрахунку територіального індексу розвитку ІКТ (ICT Development Index) до специфіки формування регіонального інформаційного середовища в Україні, а також визначення особливостей національної методології розрахунку цього індексу, що є основою розроблення ефективних програм регулювання та розвитку регіонального інформаційного середовища в Україні (с. 426–431).

Цікавим, на мою думку, є представлена автором методологія розрахунку територіального індексу розвитку ІКТ (ICT Development Index) для регіонів України (с. 417–425), який запропоновано розраховувати на основі адаптованої до національних умов методики Міжнародного союзу електрозв'язку з урахуванням трьох субіндексів (субіндекс доступу до ІКТ, субіндекс використання ІКТ, субіндекс практичних навичок в області ІКТ). У свою чергу оцінювання результативності дій і потенціалу окремих регіонів України щодо наявності мережевої інфраструктури та доступу до ІКТ, рівня використання ІКТ у суспільстві, та можливостей майбутнього розвитку ІКТ, які вимірюються за допомогою адаптованих індексів, є базовою статистичною основою для оцінювання готовності громад України до впровадження концепції «розумності», а також розроблення та обґрунтування управлінських рішень відповідними органами місцевого самоврядування.

В дисертації дістало подальшого розвитку питання стосовно понятійно-категоріального апарату дослідження, в результаті чого отримано теоретичне обґрунтування змісту понять «розумне стале місто» та «управління сталим розвитком», що дало можливість розширити розуміння процесів та закономірностей формування національної концепції «розумного» сталого місцевого розвитку (с. 65–79).

На основі дослідження проблем використання великих даних в офіційній статистиці автором визначені програмно-методологічні й організаційні засади

статистичного спостереження із використанням джерел великих даних, які доцільно використовувати в ході формування інформаційної бази розвитку «розумних» сталих міст у відповідності з потребами різних рівнів управління (с. 158–160, 164, 168–185).

Автором проведено прогнозування експортно-імпортних операцій товарами та послугами сектору ІКТ, на основі адаптації методу «Гусениця» до національної специфіки розвитку інформаційного суспільства, що дозволило надати аналітичну оцінку тенденціям розвитку сектору ІКТ з урахуванням сезонної складової (с. 394–406).

Таким чином, можна констатувати, що основні результати дисертаційної роботи – наукові положення, висновки і рекомендації достатньо аргументовані. Їх достовірність підтверджують огляд та узагальнення досвіду проведення статистичних досліджень. Вони базуються на аналізі, критичній оцінці, узагальненні численних матеріалів статистичної звітності, обстежень, розробок науково-дослідних установ й окремих учених-економістів, нормативно-правових документів державних і господарських органів, міжнародних організацій.

3. Значення дослідження для науки і практики, впровадження його результатів та напрями подальшого використання

Теоретико-методологічна складова дисертації Корепанова О. С. містить науково-обґрунтовані висновки щодо формування методологічних засад статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст України.

Значення дослідження для науки полягає у тому, що автором відповідно до обґрунтованих напрямів оцінювання, на основі вивчення та систематизації сучасного міжнародного досвіду запропоновано комплексне використання системи ключових статистичних показників ефективності «розумних» сталих міст, що забезпечує проведення всебічного аналізу структури, динаміки та взаємозв'язків елементів «розумності», а також сприяє інтеграції та взаємній

сумісності міських систем. Реалізація такого підходу надасть можливість підвищити рівень наукового обґрунтування управлінських рішень державних органів влади спрямованих на підвищення ефективності державного управління розвитком «розумних» сталих міст.

Практичне значення роботи характеризується тим, що запропоновані підходи, які базуються на розробленні рекомендацій щодо удосконалення статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні, придатні до використання органами виконавчої влади й місцевого самоврядування, державної статистики, у практичній діяльності – при розробленні інструментарію реалізації стратегії смарт-спеціалізації, консалтинговими компаніями та комерційними структурами – при формуванні стратегії сталого розвитку, а також у навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Таким чином, значна частина методологічних та методичних розробок автора була впроваджена на рівні державних органів виконавчої влади та комерційних організацій про що свідчать відповідні довідки про впровадження, що, у свою чергу, безперечно характеризує наукове та практичне значення дослідження для розвитку статистики в Україні.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Основні положення наукового дослідження висвітлені в авторефераті дисертації та у наукових публікаціях здобувача (у 43 наукових працях, серед яких 2 монографії; 25 статей у наукових фахових виданнях (з них 13 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних); загальний обсяг публікацій, які належать особисто здобувачу, становить 38,52 друк. арк.). Вони апробовані на науково-практичних конференціях і доведені до рівня методологічних розробок та практичних рекомендацій, а також впроваджені у практику аналітичної роботи державних і комерційних установ і в навчальний процес. Обсяг друкованих праць, їх кількість, зміст і стиль викладу результатів

досліджень, наукових положень та рекомендацій відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Зміст автореферату, за логікою та структурою викладеного в ньому матеріалу, повністю відповідає основним положенням та висновкам дисертаційної роботи.

5. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Поряд із викладеними позитивними сторонами, дисертаційна робота містить ряд дискусійних положень та має певні недоліки.

1. В роботі велика увага приділена питанню системи стандартизації діяльності міст і громад на основі міжнародних стандартів ISO, але разом з тим не запропоновані шляхи впровадження та використання міжнародних стандартів в Україні (с. 118–121, п. 2.3).

2. При висвітленні питання щодо статистичного аналізу великих даних задля оцінювання розвитку «розумних» сталих міст недостатня увага приділена проблемі кібербезпеки (безпеки даних) в Україні (с. 164–167, п. 3.2).

3. В роботі недостатньо висвітлена проблема відсутності відкритих даних містами України, зокрема індикаторів області «Економіка», що унеможливорює проведення моніторингу та порівняльного аналізу (с. 221–223, п. 4.1).

4. При проведенні статистичного оцінювання рівня територіального розвитку інформаційного суспільства в Україні на основі адаптації міжнародної методології індексного аналізу недостатньо обґрунтовано нормування значень показників, обраних для розрахунку IDI регіонів України (с. 409–410, п. 5.3).

5. В контексті розрахунку IDI регіонів України бажано було б виявити цифровий розрив між регіонами України, а також міськими та сільськими поселеннями (с. 422–426, п. 5.3).

6. При апробації методологічних та організаційних підходів до розширення набору показників використання ІКТ домашніми господарствами за рахунок введення нових актуальних показників з електронної комерції, на основі

розробленої автором Анкети для вимірювання доступу до ІКТ і їх використання на рівні домашніх господарств і окремих осіб, не обґрунтовано розмір вибірки осіб, що приймали участь в анкетному опитуванні (с. 365–369, п. 5.1).

Однак зазначені вище зауваження й недоліки не знижують загального позитивного враження від роботи, її наукового рівня та практичної значимості.

6. Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника.

За змістом та оформленням дисертація Корепанова О. С., в цілому, відповідає встановленим вимогам МОН України, зокрема:

1. П. 9. Порядку – робота є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису, містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати, а також характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача у статистичну науку.

2. П. 10. Порядку – дисертація містить нові науково обґрунтовані результати удосконалення статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст, які розв’язують конкретне наукове завдання, що має значення для статичної науки.

3. П. 12. Порядку – основні наукові результати дисертації відображають особистий внесок автора в їх дослідження і опубліковані ним в наукових працях у наукових фахових виданнях України.

4. В цілому відповідає основним вимогам до оформлення дисертації та автореферату.

5. Автореферат за своїм змістом ідентично відображає основні положення, висновки і пропозиції дисертації.

7. Загальний висновок

Дисертація **Корепанова Олексія Сергійовича** на тему: «**Методологічні засади статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні**» - є самостійним завершеним дослідженням, яке характеризується актуальністю, єдністю змісту і плану та відповідає паспорту спеціальності 08.00.10 - статистика. Наукові положення, висновки і рекомендації, що містяться в дисертації, відзначаються новизною, є достовірними та достатньо обгрунтовані. У сукупності вони вирішують конкретну наукову проблему теоретичного узагальнення й обгрунтування методологічних та організаційних засад статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні, що має суттєве соціально-економічне значення для України та є внеском у розвиток статистичної науки.

За своїм науковим рівнем, новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням дисертаційна робота відповідає нормативним вимогам МОН України пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ №656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р., №567 від 27.07.2016 р.), а її автор **Корепанов Олексій Сергійович** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.10 - статистика.

**Офіційний опонент, доктор економічних наук,
професор кафедри статистики та демографії
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Н.В. Ковтун

с5.1а